

ARBOGA KOMMUN

ANDT-policy

Arboga kommuns långsiktiga mål och prioriteringar i arbetet mot alkohol, narkotika, doping och tobak

Innehåll

1	Inledning	3
2	Utgångspunkter	4
2.1	Nationell nivå.....	4
2.2	Regional nivå	4
2.3	Lokal nivå	4
3	Övergripande och långsiktiga mål	6
3.1	Övergripande mål.....	6
3.2	Långsiktiga mål	6
4	Lokala ANDT-prioriteringar i Arboga	7
4.1	Långsiktigt mål 1 - Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.....	7
4.2	Långsiktigt mål 2 - Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.....	7
4.3	Långsiktigt mål 3 – Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.....	8
4.4	Långsiktigt mål 4 - Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet	9
4.5	Långsiktigt mål 5 - Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska	9

1 Inledning

Att samhällsinvånarna mår bra utgör en viktig del i skapandet av ett hållbart samhälle med en god livsmiljö. En del av det arbetet utgörs av att motverka och förebygga faktorer som har en negativ påverkan på vår hälsa. Ett effektivt förebyggande arbete syftar till att begränsa alkoholens och tobaksbrukets negativa effekter samt verka för ett narkotika- och dopingfritt samhälle (ANDT). Insatser krävs i olika omfattning från en rad olika håll för att underlätta för varje individ att göra hållbara val. Det har blivit allt mer vanligt förekommande att även spel om pengar inkluderas i ANDT-arbetet. Vid implementeringen av den här policyn ingår att även minska skadeverkningarna av ett ohälsosamt spelande som en del av det förebyggande arbete.

Det ANDT-förebyggande arbetet behöver fungera områdesövergripande och innehålla både ett hälsofrämjande- och ett brottsförebyggande perspektiv. De insatser som gör skillnad berör flera av kommunens verksamheter, vilket ställer höga krav på god samordning och ett långsiktigt förhållningssätt.

Denna policy avser att ange en gemensam riktning för Arboga kommuns ANDT-arbetet utifrån lokala förutsättningar och identifierade behov. För att fungera utifrån ett övergripande perspektiv har denna policy utarbetats i samverkan med representanter från kommunens förvaltningar samt en representant från säkerhetsavdelningen.

Problembilder och behov inom ANDT-området förändras över tid. Därför rekommenderas att policyn revideras någon gång under nästkommande mandatperiod, förslagsvis under 2022 när en ny nationell strategi finns på plats samt att länsstyrelsen då har fastställt den regionala strategin inom området.

Mottagare av ANDT-policyn är kommunens medarbetare som arbetar med och för Arbogas invånare. Förebyggande rådet är ansvarig för uppföljningen av ANDT-policyn.

2 Utgångspunkter

2.1 Nationell nivå

Regeringen beslutade 2016 om "En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopings- och tobakspolitiken 2016-2020" (ANDT-strategin). Den nationella strategin omfattar dels ett övergripande mål, samt sex mål med insatsområden. Strategin ska vägleda prioriteringarna på lokal, regional och nationell nivå. Alla insatser ska genomsyras av ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Speciellt barn och unga ska skyddas mot eget och andras skadliga bruk av ANDT.

2.2 Regional nivå

Länsstyrelsen i Västmanlands län har det samordnande ansvaret för ANDT-frågorna på regional nivå. Utifrån den nationella ANDT-strategin har Länsstyrelsen tillsammans med Region Västmanland, Polismyndigheten, Västmanlands idrottsförbund och några kommunrepresentanter utarbetat en regional strategi för det ANDT-förebyggande arbetet för åren 2017-2021. Strategin är utformad utifrån de aktuella förutsättningarna i Västmanland och ska fungera som en vägledning i det lokala ANDT-arbetet. Strategin fastställer att ANDT-arbetet i Västmanland ska genomsyras av de fyra perspektiven folkhälsa, barnets rättigheter, jämställdhet och jämlikhet.

2.3 Lokal nivå

Kommunerna utgör en central roll i implementeringen av regeringens ANDT-strategi. Idag sker mycket av det förebyggande arbetet i samverkan mellan kommunen, Västra Mälardalens Kommunalförbund, polismyndigheten, länsstyrelsen och civilsamhället.

I dagsläget bedrivs mycket ANDT-arbete inom de kommunala förvaltningarnas befintliga verksamhet med olika slags inriktningar. Socialförvaltningen ansvarar bland annat för myndighetsinsatser för barn i behov av stöd och skydd samt vuxna missbrukare. Inom barn- och utbildningsförvaltningen bedriver elevhälsan ett förebyggande och hälsofrämjande arbete, samtidigt har alla barn och elever enligt skollagen rätt till undervisning där frågor som rör tobak, alkohol, narkotika och doping integreras i olika ämnen. Fritids- och kulturförvaltningen fungerar som en viktig del i det förebyggande arbetet genom att bland annat bedriva fritidsverksamhet för barn och unga och har även en nära samverkan med kommunens föreningsliv.

Förebyggande rådet har en central roll i kommunens brottsförebyggande och hälsofrämjande arbete, vilket även samspelar med ett effektivt förebyggande av alkohol- och narkotikaanvändning, tobaks- och dopningsbruk. För varje mandatperiod upprättar rådet en verksamhetsplan som innehåller prioriterade områden utifrån den lokala lägesbilden. Utifrån verksamhetsplanen utarbetas årligen en handlingsplan med aktiviteter där konkreta åtgärder utifrån ANDT-målen i den här policyn ska ges utrymme.

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag och Arboga kommun har antagit riktlinjer för hur barns rättigheter ska implementeras i verksamheterna. Arbetet bygger bland annat på principerna om att barnets bästa alltid ska komma först och att varje barn har rätt att överleva och utvecklas. ANDT-arbetet behöver utgå ifrån att barn skyddas ifrån skadliga effekter av ANDT och där barn och ungas behov ska synliggöras och beaktas. Som en del av underlaget inför framtagandet av den här policyn har ungdomsfullmäktige fungerat som remissinstans och har getts möjlighet att inkomma med synpunkter och kommentarer.

Som en del av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet finns en nära samverkan mellan kommunen och polismyndigheten, lokalpolisområde Västra Mälardalen. I det arbetet ingår bland annat ett systematiskt lägesbilsarbete samt att årligen upprätta en samverkansöverenskommelse med syftet att samordna resurserna för att minska brottsligheten och öka tryggheten i Arboga.

3 Övergripande och långsiktiga mål

Policyn innehåller ett övergripande mål och sex långsiktiga mål som är formulerade i enlighet med regeringens nationella ANDT-strategi för åren 2016-2020. Även Länsstyrelsens regionala ANDT-strategi 2017-2021 bygger på de nationella målen. Däremot ingår inte målområde 6 i den regionala strategin, "En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt", vilket inte heller berör det lokala arbetet och därför inte behandlas i denna policy.

I det övergripande målet, som är formulerat i enlighet med regeringens nationella och länsstyrelsens regionala ANDT-strategi, är det illegala narkotika som avses. Förskrivna samt icke-förskrivna narkotikaklassade läkemedel ingår också i det förebyggande arbetet med syfte att motverka skadeverkningar och beroendeproblematik.

De prioriterade målen utesluter inte att ytterligare insatser genomförs och anpassas utifrån de behov som uppkommer under perioden.

3.1 Övergripande mål

- Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk

3.2 Långsiktiga mål

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

4 Lokala ANDT-prioriteringar i Arboga

4.1 Långsiktigt mål 1 - Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska

Åtgärder som begränsad tillgänglighet räknas till de mer effektiva insatserna i ett förebyggande arbete. På lokal nivå utgör tillsynsarbetet en viktig del inom det området. Framförallt samordnade insatser mellan olika myndigheter har visat sig framgångsrika, som exempelvis tillsynsmyndigheter, polismyndigheten och Skatteverket.

Initiativ med tillgänglighetsbegränsande syften kring alkohol och narkotika kan ofta ge ett brottsförebyggande mervärde. Exempel på brottskategorier som är särskilt relevanta är misshandel, våld i hemmet och rattfylleri. ANDT-arbetet behöver fungera som en naturlig del i både det trygghetsskapande och hälsofrämjande arbetet, där en fortsatt god samverkan inom kommunen såväl som med externa aktörer, bland annat polismyndigheten, ska säkra kvalitén bland verksamheterna.

Arbetet med att motverka langning av alkohol till ungdomar behöver ses över och prioriteras. Som en del av ett effektivt arbete mot langning ingår att informera föräldrar och andra vuxna om att de kan påverka ungas konsumtionsmönster, samt kring de negativa effekterna av att förse barn och unga med alkohol.

4.2 Långsiktigt mål 2 - Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska

En trygg och hälsofrämjande skolmiljö skapar en stabil grund för framtiden, att klara skolan har visat sig vara den enskilt största faktorn för barns framtida hälsa. I det förebyggande arbetet utgör skolan en viktig arena för att nå barn och unga. Alla elever har rätt till undervisning som rör tobak, alkohol, narkotika och doping. Här har skolorna ett ansvar att följa upp och utvärdera det arbetet. Utöver skolan behöver kommunen säkerställa tillgången även till andra nyktra mötesplatser för barn- och unga, i det arbetet har fritids- och kultursektorn ett stort ansvar.

Liv och hälsa ung undersökningen från 2020 visar att andelen unga som dricker alkohol minst en gång i månaden har ökat för både killar och tjejer mellan 2017- 2020. Innan dess, mellan 2008-2017 minskade

andelen för både killar och tjejer. Undersökningen visar även att andelen unga i Arboga som någon gång testat narkotika har ökat, vilket även följer en nationell trend.

Att skjuta på debuten är en avgörande del i det förebyggande arbetet för att minska risken för att utveckla ett riskbruk längre fram i livet. Arbetet med att skapa goda förutsättningar för att öka skyddsfaktorer och förändra beteenden, underlättas om insatser sker i samverkan mellan aktörer från flera olika områden. Föräldrar, skolan, fritidssektorn, socialtjänsten och polisen är exempel på aktörer som spelar en viktig roll i det förebyggande arbetet.

Bristande tillsyn hos unga utgör en riskfaktor på individnivå. I det här arbetet ingår en effektiv samverkan mellan skolan och föräldrar, och att Arboga har möjlighet att erbjuda ett föräldraskapsstöd som inkluderar både manliga och kvinnliga vårdnadshavare. Samtidigt behöver verksamheten se över och utforma rutiner kring tillsynsinsatser i skolmiljön.

4.3 Långsiktigt mål 3 – Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska

Enligt Region Västmanlands undersökning "Hälsan i Västmanland" har Arboga en högre andel riskkonsumenter av alkohol än länsnittet. År 2017 låg andelen riskkonsumenter i kommunen på 14%, vilket är den högsta siffran bland samtliga kommuner i Västmanland.

Grunden i det förebyggande arbetet ska vara att minska antalet personer som utvecklar ett skadligt bruk, riskbruk eller beroende. För att förhindra en sådan utveckling är en tidigt upptäck av ett skadligt bruk viktigt. I det arbetet ingår att samordna insatser som handlar om att erbjuda ett målgruppsanpassat stöd. Exempel på viktiga aktörer är stadens ungdomsmottagning, elevhälsan, öppenvården samt andra verksamheter som möter unga och vuxna. Informationsinsatser riktade mot föreningslivet rörande varningssignaler kopplade till olika former av missbruk bör också prioriteras.

En viktig del i förebyggande arbetet mot ANDT-relaterad ohälsa utgörs av att stärka arbetet mot psykisk ohälsa. Det innebär att utveckla de stödjande insatserna mot både beroendesjukdom och psykosociala problem. Det är också viktigt att ett målgruppsanpassat

stöd erbjuds till personer med läkemedelsberoende, och en väl fungerande samverkan med vårdcentraler finns på plats kring utskrivningen av narkotikaklassade preparat. Här behövs även en effektiv tillsyn av försäljningen av receptfria läkemedel på andra ställen än öppenvårdsapoteken, för att kontrollera efterlevnaden av gällande regelverk.

All form av doping och narkotikabruk är olagligt och ska därför motverkas i samråd med berörda och ansvariga instanser. Tillsammans med framförallt polisen behövs riktade insatser för att motverka all förekomst av narkotika och doping i kommunen.

4.4 Långsiktigt mål 4 - Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet

Socialtjänst och region behöver verka i en nära samverkan i arbetet med personer i missbruk. Arboga kommun ska erbjuda en stödverksamhet av hög kvalitet och lättillgängliga kontaktvägar för personer, eller deras anhöriga, som har problem, beroende/och eller missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel eller dopning. Samverkansformerna ska innehålla tydliga prioriteringar och åtaganden. För att kunna garantera en tillgänglig och effektiv vård behöver olika delar av verksamheten kontinuerligt ses över och utvärderas.

Fler personer med missbruksproblematik behöver komma i kontakt med vårdinstanser för att få hjälp och stöd. Ett sammanhållet, utvecklat och väl fungerande stödsystem gynnar inte bara individen utan även samhället i stort. Det tar generellt längre tid för kvinnor än för män att komma i kontakt med vården, här krävs målgruppsanpassade insatser för att nå personer i behov av stöd i ett tidigt skede i missbruket eller beroendet. Det är även viktigt att vårdinsatserna bygger på ett familje- och barnperspektiv.

4.5 Långsiktigt mål 5 - Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Skadliga effekter av bruk, missbruk och beroende är ett problem för hela samhället. Att minska alkohol- och narkotikaanvändningen minskar också förekomsten av våld, i synnerhet våld i hemmet och mäns våld mot kvinnor. Även olyckor i trafiken och sjukdomsfall relaterat till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak minskar som

en följd av minskad konsumtion. Ett långsiktigt arbete inom området innebär samordnade och riktade stödverksamheter inom socialtjänsten men även med andra aktörer inom kommunen som arbetar med barn- och unga.

Ett fungerande anhörigstöd till både vuxna och barn ska stötta individen såväl som minska risken för att utveckla ett eget riskbruk. Alla som arbetar med barn och unga behöver information och kunskap för att tidigt upptäcka och agera för att hjälpa barn till missbrukande föräldrar. Miljön i hemmet är en viktig faktor som påverkar barns och ungas hälsa under uppväxten och senare i livet. Här behövs även tidiga insatser riktade mot vårdnadshavare eller blivande föräldrar som lider av risk- eller missbruk.

Gäller från och med 2021-04-01.